

Н о д у н а в к а.

№ 2.

У Суботу 8. Януара

1844.

МАРКО И ДРАГОИЛА.

ДРАГОИЛА.

Гле, ено га, ступа дома натрагъ,
Вражиомъ кралю и зноемъ орошенъ,
Къ томе прахомъ боиштнымъ покривенъ!
Тако лѣпъ юшъ никадъ Марко небы!
Так' му никадъ юшъ некреса око! —
Оди, Марко, оди у крило мое,
Одпочини у нѣму одъ зноя!
Оди, драгій, и дай драги твоіой
Мать крavый и заставу бойну,
И почивай овди у крилу мекомъ,
На срдащцу твоє врле любе:
Да ти знай съ юначкогъ чела твога,
А крвь вражю съ латина обрише. —
Нуто, нуто, сладкій, как' ти руйно
Одъ утрудя тежкогъ гори лице!
Марко, Марко, юшъ те никадъ така
Твоя вид'ла Драгоила ніе,
Башъ ни онда, првый путь када си
У дубрави дебелога лада
Чернопутномъ, но витежкомъ твоіомъ
Десницомъ ма притисну руку,
И беземртность тимъ твонме чиномъ
На теб' драгій, кадъ самъ примѣтила,
Коју садъ си дѣломъ потврдио! —

Садъ сродници по свењь бѣломъ свѣту
Разгласите муга Марка славу!
Навѣстите нашемъ роду драгомъ,
Да садъ Муса Арбанасу ядны
Осрамоенъ и погрѣнъ стонѣ
А мой Марко да є беземртніј.

МАРКО.

Шта то бунцашъ ко иза сна, мила,
Зарь юшъ незнашъ, да є небо съ наин?

А съ ким' небо, може л' ко пртъ ниниа?
Заманъ злоба ралъ свое отвара,
И отровну изъ нини ватру прска;
Заманъ црни наше свѣто име,
Кадъ намъ ништа наудит' неможе;
Заманъ злобникъ пртъ нами се креће,
Када таштій зракъ тимъ само біе. —
Тако, мила Драгоила моя,
Небо ми є надбит' га помогло,
Ког' једино я оруђе быа.

ДРАГОИЛА.

Знамъ я, драгій, да безъ волъ божј
Ни властъ съ главе човеку неспада;
Но башъ зато, што тебе за свое
Оруђе є изабрало небо,
Поносна самъ и дичимъ се тобомъ.
Зато Марко, допусти ми саде,
Да ти одъ власнїй лаворику сплетемъ,
И ньомъ главу твою овѣнчамъ врлу,
Да се крозъ сва сачува времена
Успомена твога славногъ имена:
Да си клетогъ побѣдјо врага
Ты нашега рода дична, славна!

Стѣланъ Маряновић.

КРИТИЧЕСКИЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА. *)

Ни једна, међу свима струкама книжевства
нашегъ, ње тако забачена и у slaboy цѣни, као
стихотворства. Ово, мѣсто да образоване люде

*) Овай саставакъ већ одъ дуже времена лежи подъ наисъ,
но збогъ множине предмета висмо га могли до сада са-
общити.

одушевлява и као невидимо божество съ высине апшега свѣта на срце и душу нашу дѣйствує, кодъ насъ дѣци на забаву служи. Одъ туда быва, да коле образованъ човекъ и чистота имаюћи вкуса, кадъ у кињизи никакво до стихова доће, ладнокрвно исте прелази, неудостојајући ји ни мимогредногъ прегледа свогъ. Гди само несташна игра сile уображенja свою владу показује, и гдј су само празне рѣчи, безъ смисла, безъ предпостављење цѣли, безъ никаквога реда и свезе у стихове дотеране, ни другиј, толи образованыч човекъ никакве ране за себе неналази. О나ј храмъ, у комъ бы требало, да се раздвоје сile наше — чувствене и душевне — надмоћијемъ высреногъ чувства сасдине и душа наша по лѣствици пламеной къ неизслѣдимој красоти и првобитномъ извору света лѣпогъ и доброгъ узвиси, онај намъ сile већма раздваја, у граници худе чувствености повраћа, и съ тимъ праведно душу и срце наше одъ себе одвраћа.

Збогъ тога, што се кодъ насъ погрешило мысли, да стихотворацъ и безъ науке постае, и да се истый у изражавању чувства свои никаквы правила придржавати нетреба, почемъ му сама чувства ићгова за правило служе, понижена є у толико лѣпа ова вештина, да ће научение главе доста труда и зноја поднети, докъ є на достойну ићну точку поставе. Колико є истина, да се даръ стихотворства съ човекомъ рађа, и да безъ овога сва наука и сува правила пису у стано кога стихотворцемъ учинити, толико є истина и то, да јданъ само даръ стихотворства, безъ нужности знания, чиста одъ предразсудака срца и углаженогъ вкуса, никаква кодъ насъ и никда пожељна успѣха нечини.

Само онај, кога є срећно света природа на чистимъ грудма своимъ, слободна одъ свакогъ утицаја вештиномъ претвореногъ свѣта задржала, когъ глава са срцемъ у найтешћији сагласији стои, само онај велимъ никакве науке непотребује: тай некъ слободно съ престола новиности свое пѣва, што га чисто и непокварено чувство учи; ићгова є воля вѣчній законъ и правило неизмѣнимо за сва ње родъ човеческиј. Но прошли су она времена, кадъ су люди, подобно беззазленој дѣци, на грудма матере своеј природе сањь боравили, кадъ су ји чувства по общтемъ, природномъ закону нужности руководила; прошли су она времена, кадъ су стихотворци, једнимъ само духомъ природне новиности своеј жаръ светы чувствования, као електрическу ватру, у срца себи подобни, новини слушаоца улива-

ли. *) Садъ су времена човечности. Съ разбуђенимъ чувствомъ самога себе, своеј унутрашњој слободе и цѣне, попео се разумъ на престолъ човечје владе. **) Природну нужност замѣнуше: наука и вештина. Какво чудо што бурна рѣка промѣна свѣтски и стихотворца, овогъ любимца природе, изъ китнасты гајева благене дѣйствителности у долину изопачене парави и горкогъ искуства одвуче? Садъ се већ више неможе натрагъ: путъ є къ повратку у дѣтство за павѣкъ пресећенъ, мора се напредъ корачати, па ил' пасти у пучину мрака и заблужђења, ил' се помоћу вештине и науке новы добавити лѣствица, кое ће насъ у лѣпшији свѣтъ подићи. Простота природе садъ насъ већ сава ма по себи задовољити неможе; у борби отврднуто срце наше за већимъ тројумфомъ тежи, за нравственочу, за идеаломъ. Теженъ ово ў наша побудити, подранити, па лоћнији кривилна фантазије и сile уображенja у ведрый идеала сећи подићи насъ, и тимъ нарушену у наша свету хармонију погратити, цѣљ є садаћи стихотворца. Душа ићгова, облагорођена свѣтомъ истине и науке, упозната са правымъ, высокимъ опредѣљијемъ човека, кое се у светомъ сагласију ума и срца састои, а наишавши на same противности у дѣйствителности, светымъ жаромъ подиже се у свѣтове лѣпогъ сагласија, тамо, где умъ природу, а природа умъ дружевно подномаже, где ићжијо срца чувствованје ће глави неизвестано, нит' се неизгладими праве природе закони презире, где срце, светомъвшено природе слѣдуји, неодриче почитање и послушност строго владајући закона ума. Не више у дѣйствителности, у идеама тражи онъ човека, не оногъ, који намъ се у свакидашији животу, но у свомъ савршенству показује. Съ такве высине слази, преображенъ као неко више су-

*) Вади Шиллера über naive und sentimentalische Dichtungen.

**) Besremdet ist es anfänglich, daß jenes goldene Zeitalter unsers Geschlechts, welches wir uns in der weitesten Entfernung der Zukunft denken müssen, im Alterthum, in die Vergangenheit, verlegt wurde. Allein es ergiebt sich bald, daß dieses goldene Zeitalter sehr verschieden ist von dem unfrigen. In jenem ist der Mensch voll Friede und ein Ganzes, weil seine ursprüngliche Natur noch in keine Theile zerstört, um sich zu entwickeln; in diesem hat der Mensch seine Freiheit und Ruhe wieder erhalten; weil er die höchste Stufe seiner Cultur erstieg, hat er die Gabe der Natur in sein wohlerworbenes Eigenthum verwandelt. Die lieblichen Wiesen einer schäferlichen Einfalt sind der Sitz der Unschuld, weil da die schummernde Vernunft den sinnlichen Menschen noch zu keinen lasterhaften Begierden versöhrt hat. Wir müssen diese unsere Unschuld verlieren, um eine höhere zu erregen.

штество, заблуженомъ човечеству патрагъ, душа му, како магическа сила, свакогъ къ себи привлачи, изливомъ узхијаваюће вештине непримѣтно на узвишену ону точку подиже.

Оваковогъ стихотворца иерађа природа, како Юпитеръ изъ главе свое оружану Минерву; она га само способносћу обдарена изъ свои руку у свѣтъ пути, а развија ње ове способности оставля обетојствама и случају. Наука, подпомагана поспѣшнимъ окрестностима, довршује на њему оно, што је природа започела. Она му тайне човеческогъ срца у огледалу његовогъ собственогъ срца одкрива; она га у вишій свѣтъ са земље одводи; она га съ лѣпимъ и добрымъ, съ высренемъ и савршенемъ у познанство доводи, па крато она му је другаја творацъ.

Наука је дакле стихотворцу исто тако необходимо нужна, као и даръ къ стихотворству. Она му дае материју, она му уређује мысли, поедине части створа његовогъ у једно цѣло саставља и цѣлому животъ даје; овай му пакъ даје форму, поединимъ частима створа његовогъ животъ, даје мыслима његовимъ високій онай полетъ и лѣпоту ону, која насеь обираја. Само се наукомъ и величимъ трудомъ велика она постизава вештина: *душење своја силе у друштви облагороденихъ чуства дѣјателне у произвођенихъ својихъ показати*, да насеь небы, прве одъ последни раздвоене, у лажномъ одушевљеној свомъ у предње празни санова (што Нѣмци *Сѣфштатсег* называју) одвукло, и мѣсто што бы насеь съ правомъ човечносћу нашомъ упознале, да насеь небы одъ ове одтуђиле и до те лудости довеле, да и одъ самогъ ума, као што Шиллеръ вели, умніј будемо.

Ко дакле ово двоє, *науку и уроћеный даръ къ стихотворству*, нема, тай некъ се слободно опрости Муза, и нетроши у лудостъ време, ако нежели предметомъ презрена и изсмејавања образованогъ свѣта постата. Шиллеръ о предмету овомъ овако говори: „Докъ између иправствено образованогъ одъ предразсудака слободногъ човека и стихотворца друга разлика постоји, него да последњий поредъ преимућства првогъ даръ стихотворства као пријатакъ има: доonda ће стихотворство свое облагорђавајуће утицаји на столѣтје промашити, и свакиј напредакъ ученогъ образована само ће број почитателя његовы умалити.“

Време је већъ, да се и мы съ правимъ стихотворствомъ упознамо, съ онимъ, кое ће наше

срца облагородити и за пѣжна чувства способнимъ учинити; кое ће га у случају узбуњености противу ића страшны елемента непоколебимомъ снабдѣти снагомъ; кое ће га съ напредуюћимъ умомъ напамъ изъ ближе упознати, и тешније међу наима свезу оплести: на кратко, кое ће насеь, бурнимъ насиљствомъ разпуштены страстіј до обале свагдашија пропасти наше доведене, у станъ праве човечности опетъ повратити и са самимъ собомъ упознати. Време је већъ, да се научимо право стихотворство одъ назовистихотворства разликовати, да небы, само празномъ фантазији и буџаню похвалу одавајући, несмысленой дѣци себе уподобили, но на мѣсто тога, по благородству цѣли, по благородству начина мышљања и чувствовања на врлину стихотворца заключавајући, да оправдамо даный намъ божества даръ.

(Продуженіе сљедује.)

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

(Г. Якову Чокрлану.)

Единий въ мірѣ сердцемъ и душею любленійшій друже мой и радости моя, пріими радостныхъ слезъ моихъ всенѣжнѣйшее цѣлованіе мое и обятіе!

Вчера пріимихъ и другое писмо твоє. Нынѣ обаче воздаю ти отвѣтъ на первое, на кое убо и прежде уже ићчто ти писаљ єсмь, но не исполню. Се нынѣ дополненіе њега. Предъ вчера в' недѣлю, якоже, и в' прежнемъ моемъ предреблъ ти єсмь, мы вси знати твои и незнаніи собралися єсмы, деньже торжества твоего, отъ радости, веселіемъ нашимъ и душевнымъ празднованіемъ славили єсмы. Здѣ бывъ есть во-первыхъ Гд. Обрадовичъ и племянникъ њега Јорговичъ, Георгій Петровичъ, Филипповичъ (иже здѣ пребыває окончивъ науки своя, и в' Россіи Богословију) Јоанинъ Радуловичъ и ићкій Григорій Терланчъ, који ми говоритьъ, да онъ је никогда човека на земли тако любиљ нѣсть, якоже онъ, као што онъ вели, тебе любитъ, отъ куду видите, яко онъ тебе зѣло добро знати иматъ. Ха! ха! ха! та мало се нѣ распао отъ радости! Толикаго огня, толикія любви, толикаго и толь радостнаго умовосхищенія је ће въ животъ моемъ видѣљ нѣсмъ, якоже въ семъ Тер-

даличъ, кои твоимъ себе, а тебе своимъ всюду называетъ! Онъ же мнѣ особито наложилъ есть тебѣ радость и превосхищение его доказати. Празднованіе наше началося есть сице: Пенелъ совокупилися есмы вси у Гд. Йорковича, отишли есмы вкупъ въ храмъ Богини Любви, на свѣтомъ же жертвеницѣ ея жертву нашу ей отдали есмы, на славу же пресвятаго имени слѣдующую пѣнь пѣли:

„Преблагая Богинѣ! благоволи принятии,
 „Жертву нашихъ сердецъ, юже ти вѣдати
 „Мы сюду придохомъ, за еже показати,
 „Коль сладко намъ есть царство твое благодати!
 „О! аще бы рода человѣка ты владичица была,
 „И на главы твоей вѣнецъ всего мира носила;
 „И аще бы мы увѣрти могли весь кругъ земный,
 „Коль благодѣтель людемъ есть твой огненный,
 „О! тогда бы славъ твоей завидѣли вси Бози,
 „Юже бы величали твои жерцы, и людіе премнози!
 „Ничто мене Богине! мы изъ благодарности
 „Завѣщаємъ ти нынѣ покорность, и сердца наше
 младости,
 „Обѣщаємъ ти вся силы душъ нашихъ и мышицъ,
 „Къ прославленію твоихъ намъ преблагодѣтливыхъ
 зѣницъ,
 „И аще ты щедротами твоими всѣхъ насъ за-
 ступаша,
 „Божественный же покровъ твой дати намъ воз-
 благоволиши,
 „Благодать твоя вонзется въ сердца всѣхъ на земли
 смертныхъ,
 „Слава же твоя превзидеть всѣхъ торжествъ без-
 смертныхъ!
 „Слава тебѣ и хвала, нынѣ и присно торжество!
 „Слава царству твоему! О! слава и величество! —

По возданію сея жертвы нашея божествен-
 нѣй любви, мы междусобно нѣжно и пламенно
 обахомся, сладчайшее имя твое, друже возлю-
 бленный, слезами нашими омывше: abiensque пото-
 му шедше поидохомъ въ гостинище воинъ града
 сущее, ликуяще и играя придохомъ мы вне, и
 прежде, неже сѣсти намъ за столъ, радости на-
 шей соразмѣрный, держахъ азъ слово кратко въ
 честь имени твоего, и славу сердца твоего нѣж-
 нѣйшаго, представилъ же всему собранію чув-
 ствительность и сластолюбивый огнь сердца мо-
 го, яже вся въ глубыни его неизглаголаниою ко
 мнѣ любовию твою породиша, и возобновихъ
 всѣмъ имъ твое къ нимъ пріятелство и друже-
 ство искренное, упоминая имъ ревность твою, и
 тищаніе о благополучїи рода нашего, возведохъ
 имъ на память благодѣтелнаѧ слѣдствія согласія
 и междусобнія любви между людми; мнѣже о
 сими глаголющу, они вси немогише даліе на сле-
 зами омоченное лице мое взирати обожища гла-
 вы своя долу, слезы же моя смѣшиша со сле-
 зами ихъ, сицеже принужденъ быхъ азъ слово

мое пресѣщи въ нѣжнѣйшихъ обятіяхъ ихъ, и
 сладостнѣйшемъ превосхищении всѣхъ; и самая
 Богиня наша благоволеніе свое о празднице на-
 земъ показаше; и самое солнце видяше воз-
 величити хотѣти веселіе торжества нашего; ибо
 оно со всею велелѣпотою своею и со всѣмъ ве-
 личественнымъ блистаниемъ своимъ надъ глава-
 ми нашими горяше. Сѣдше обѣдати, ни о чемъ
 иномъ неглаголахомъ мы развѣ о тебѣ, о любви,
 и родѣ нашемъ; радость наша и веселіе толь
 блистательно бяше, да отъ другаго стола единъ
 Чехъ, человѣкъ краснозрачный и во величій
 службъ царстvій, радости нашей въ сердце его
 простремившейся, оставилъ все содружество
 свое, и за нашъ столъ пришелъ есть, рече же
 глаголя: здравствуйте брате! и Господіе! поз-
 волите и мнѣ между вами единое малое мѣсто;
 причастите мя радости и веселія вашего, яже
 изъ благородныхъ славянскихъ лицъ вашихъ
 зритъ (Русси и Чеси насы Сербии Славянами нази-
 ваютъ); мыже его съ радостю, юже радова-
 хомся, воспрѣмше, онъ до толь распалиси, да
 въ нѣкакая искрення умоизступленія любви къ ро-
 ду нашему, и сожалѣнія раздѣленія ихъ отъ нась
 провалися. Тогда сташа звяцати чаши, тогда
 піяще вино, тогда умы наши распалиша! та-
 ко да мы мысляхомъ, яко весь міръ, и вся ве-
 лленная нами уже управляется! едина токмо мы-
 сль, яже часто возновляющеся въ душахъ ихъ,
 токмо отсутствіе твое радость нашу возмоща-
 ще. О аще бы ты еще между нами быль еси,
 воистину и самая небеса разверзла бы ся была
 и сами Бози стенила бы были, что съ нами быти
 немогоша! Имя твое славящеся, за здравіе твое и
 всѣхъ твоихъ піяше ся, родъ нашъ весь видяшеся
 уже въ верху первыя славы своея и храбости.
 По оконченію празднича нашего возвратихомся
 мы во обиталище Йорковичево, и тамъ взять азъ
 свирѣль мою, загрѣмилъ радость нашу до неба!
 И тако мы сей день и вечеръ проведохомъ въ
 пѣніи, игри и восклицаніи радостнѣйшихъ сер-
 децъ нашихъ, славяще любезнѣйшее сердце твое
 и любовь. Ты, друже сердечий, радуйся съ на-
 ми, ступліе твое народолюбивое продолжай,
 менеже любовию твою благополучна творити
 непристай, иже пребываю, и присно до послѣд-
 него дыханія моего пребуду твой

Въ Вѣнѣ 20 Феуруара 1793.
 1 марта

горящій, и любовиоже и желаніемъ ско-
 рѣйше узрѣти и обати сожигающій ся,
 искреннѣйший другъ,

Григорій Терлаичъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издато и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.